

Kratki članki

Short Articles

Pojavljanje lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus* v Sloveniji

Occurrence of the Pomarine Skua *Stercorarius pomarinus* in Slovenia

Borut Rubinič, Al Vrezec

Lopatasta govnačka gnezdi le v skrajnem vzhodnem delu zahodne Palearktike, na severnih obalah Rusije do Nove Zemlje; gnezditve na Norveškem in na Svalbardu so neredne. Selitev je slabo poznana; jesenska se začne nekje v začetku avgusta in traja do oktobra (odrasli se selijo pred mladiči), spomladanska pa od aprila do začetka junija. Glavna prezimovalna območja so na Atlantiku severno od ekvatorja med Karibi in Sargaškim morjem, nekaj pa jih zaide ob obalah zahodne Afrike tudi na južno poloblo (SNOW & PERRINS 1998).

Lopatasti govnački je precej podobna bodičasta govnačka *Stercorarius parasiticus*, medtem ko je dolgorepa govnačka *Stercorarius longicaudus* očitno manjša in vitkejša z močno podaljšanim repom v odraslem perju. V takšnem perju lopataste in bodičaste govnačke ni težko

ločevati med seboj, saj sta različno obarvani, zelo značilna pri obeh je tudi oblika repa. Precej zahtevnejše za ločevanje so mlade ptice. Največjo pozornost pri mladih pticah moramo posvetiti telesnim razmerjem in zgradbi telesnih delov, obarvanosti kljuna, obliki sredinskih repnih peres in barvnim tonom telesnega in letalnega perja. Na splošno je lopatasta govnačka večja in močnejša kot bodičasta govnačka, v mladostnem perju prevladujejo hladnejši rjavo-sivi toni perja, ima širše peruti, močnejši, vedno kontrastno dvobarven kljun, postava in velikost pa spominjata na srebrnega galeba *Larus argentatus*. Telesna razmerja in velikost pri bodičasti govnački so primerljivi z razmerji in velikostjo sivega galeba *Larus canus* (povzeto po BEAMAN *et al.* 1998; HARIS *et al.* 1989; JONSSON 1992; SVENSSON *et al.* 1999).

Tabela 1: Pregled v Sloveniji opazovanih in najdenih lopatastih govnačk *Stercorarius pomarinus* od leta 1940 do 1999.

Table 1: A review of the Pomarine Skuas *Stercorarius pomarinus* observed and found between 1940 and 1999 in Slovenia.

Lokacija Location	UTM mreža UTM grid	Datum Date	Starost in spol Age and sex	Opazovalec Observer	Vir Source
Lahovče	VM62	15.9.1940	1 os.	Zbirka PMS	Komisija za redkosti (1993)
Ptujsko jezero	WM74	22.10.-1.11.1988	2 juv.	B. Štumberger	ŠTUMBERGER (1994)
Fiesa (Piran)	UL84	17.6.1994	1 ♀ (ad.)	B. Rubinič	SOVINC (1997), to delo
Ljubljana	VM60	28.9.1999	1 ♀ (juv.)	A. Vrezec	to delo

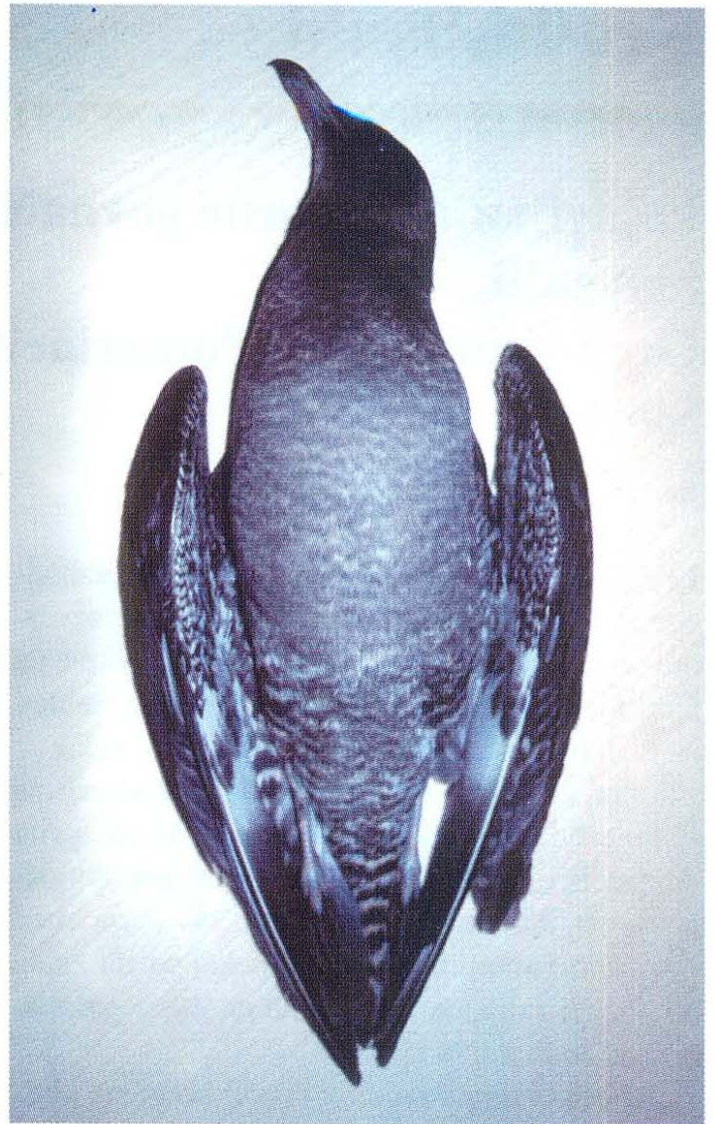
Slika 1: Kadaver odrasle ♀ lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus*, Fiesa (Piran), 17.6.1994 (Foto: B. Rubinič).

Figure 1: Cadaver of a full-grown ♀ Pomarine Skua *Stercorarius pomarinus*, Fiesa (Piran), June 17th 1994 (Photo: B. Rubinič).

V Sloveniji je bila do leta 1994 zabeležena le dvakrat. Prvi osebek je bil najden 15.9.1940 pri Lahovčah in ga danes v zbirki ptičjih mehov hrani Prirodoslovni muzej Slovenije (Komisija za redkosti 1993). Drugo pojavljanje lopataste govnačke pri nas pa je bilo opazovanje dveh mladostnih osebkov, ki sta se na Ptujskem jezeru blizu Markovcev zadrževala od 22.10. do 1.11.1988 (ŠTUMBERGER 1994).

Tretji podatek za lopatasto govnačko v Sloveniji je bila najdba nekaj dni starega kadavra v Fiesi blizu Pirana, in sicer odrasle ♀ v poletnem perju (slika 1). Najdena je bila 17.6.1994 na obrežju, kamor jo je najverjetneje naplavilo morje. Osebek ni bil ohranjen v celoti; njegovi deli so shranjeni v dveh zasebnih zbirkah.

Četrty podatek je najdba kadavra ♀ na Karlovškem mostu v Ljubljani nad Gruberjevim kanalom 28.9.1999. Najdeni osebek je bil mladosten (slika 2). Zakaj je ptica poginila, ni

Slika 2: Kadaver juvenilnega osebka ♀ lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus*, Ljubljana, 28.9.1999 (Foto: B. Rubinič).

Figure 2: Cadaver of a juvenile ♀ Pomarine Skua *Stercorarius pomarinus*, Ljubljana, September 28th 1999 (Photo: B. Rubinič).

jasno, verjetno pa jo je zbil avto, ko je preletela most. Vreme je bilo tistega dne deževno in nizek pritisk je ptice silil k tlam, kar pogosto še dodatno pripomore k večji smrtnosti ptic na cestah (RUBINIČ & VREZEC, v pripravi). Kadaver je bil svež in je sedaj shranjen v zasebni zbirki. Biometrični podatki: dolžina 505 mm, dolžina peruti 355 mm in razpon peruti 1210 mm, kljun 39 mm, rep 187 mm, repni podaljšek 12 mm, tarsus 56 mm in telesna masa 392 g.

Povzetek

Prispevek obravnava pojavljanje lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus* v Sloveniji. Doslej so znana štiri opazovanja te vrste. Zadnji dve najdbi sta kadavra: 17.6.1994 je bila najdena odrasla ♀ v Fiesi na Jadranski obali in 28.9.1999 mlada ♀ na cesti v samem središču Ljubljane.

Summary

The article deals with the occurrence of the Pomarine Skua *Stercorarius pomarinus* in Slovenia. Four observations of this species have been recorded to date, the last two being the recoveries of two cadavers. The first one was a full-grown female found on June 17th 1994 at Fiesa on the Adriatic coast, the second a juvenile female found on a road in the very centre of Ljubljana.

Literatura

BEAMAN, M. & S. MADGE (1998): Christopher Helm LTD, London.

HARIS, A., L. TUCKER & K. VINICOMBE (1989): The MacMillan Field Guide to the Bird Identification. The MacMillan Press Ltd, London.

Komisija za redkosti (1993): Seznam redkih vrst ptic 1990. *Acrocephalus* 14 (58-59): 99-119.

SNOW, D. W., C. M. PERRINS (eds.) (1998): The Birds of the Western Palearctic, Vol.1, Non-Passerines. Oxford University Press. 1008 p.

SOVINC, A. (1997): Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1995. *Acrocephalus* 18 (84): 151-156.

ŠTUMBERGER, B. (1994): Lopatasta govnačka *Stercorarius pomarinus*. *Acrocephalus* 15 (63): 57.

Borut Rubinič, Pražakova 11, 1000 Ljubljana
Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana

Veliki klinkač *Aquila clanga* na Ljubljanskem barju Spotted Eagle *Aquila clanga* at Ljubljansko barje

Marko Trebušak, Borut Rubinič, Al Vrezec

Veliki klinkač je v Sloveniji redka ujeda, ki je bila do leta 1996 opazovana le petkrat (SOVINC 1999). Zanimivo je, da jo SNOW & PERRINS (1998) za Slovenijo navajata kot gnezdilko, ki je po izumrtju tu pričela gnezditi med letoma 1976 in 1980. Tu gre zanesljivo za napako, ki je nastala pri prenosu podatkov, tako da gre najbrž le za zamenjavo z malim klinkačem *Aquila pomarina*. GEISTER (1995) navaja, da je bila gnezditvev malega klinkača v Sloveniji potrjena v Krakovskem gozdu v obdobju 1976-80. V

Evropi veliki klinkač gnezdi le na vzhodu, zlasti v Rusiji, najbližja gnezdišča pa so na Slovaškem in v Romuniji. Na Madžarskem je gnezdil med letoma 1949 in 1951, v severni Srbiji pa med letoma 1980 in 1981 (SNOW & PERRINS 1998). Veliki klinkač je delna selivka, ki v manjšem številu lahko prezimuje v južnem delu gnezditvenega areala: na Balkanu, severni Italiji in v južni Franciji, kjer se naprimer redno pojavlja v Camargueu od novembra do februarja (SNOW & PERRINS 1998).